

raut, šķelt' (no kā arī *dīrāt*, sk.); zudumpakāpē atv. **dr-eu-*: **dru-*, no kā tālāk atv. la. **drust*: *drudēt*: *draudēt*. Arh. *drudēt* 'drebēt, tricēt' (U I 51), tā kauz. *draudēt* ar sākotnējo noz. 'likt drebēt, drebināt'. (Par saknes nozīmes 'raut' refleksiem 'raustities, tricēt' un 'likt tricēt' sal. tās pašas saknes atv. *drebēt*: *drebināt*.) Izloksnēs arī *draust* 'draudēt' (K-P 30); sal. apv. *apdrust* 'applist, apdriskāties' (E-H I 78).

Pēc cita uzskata (Fiks) *draudēt* no ide. **dher-* 'turēt'. Arī V. Mažulis uzskata, ka pr. *draudieiti* pamatā var būt ide. **dher-* atv. **dhreu-* 'turēt' (no kā si. *dhārāyati* 'viņš tur, nes'). Tādā gadījumā gan jādomā, ka latviešu un prūšu vārdi ir atšķirīgas cilmes. (K)

Sk. arī: *drausmas*, *drudzis*, *drūms*.

Buck 1281, E IV₂ 201, EF 2 102, Mažiulis I 220, M-E I 491, Pok 206, To I 367.

draudze — sk. *draugs*.

draugs [drāugs]; lš. *draūgas* 'draugs, biedrs', pr. *draugiwaldūnen* (vsk. ak.) 'līdzmantinieku' (← 'otru, citu mantinieku'), kr. , bkr. , ukr. *друзь* (psl. **drugъ*) 'draugs', kr. *дружок* (psl. **drugъjъ*), ukr. *друзю* 'cits, otrs', bulg. *друг* 'draugs', *друг* 'cits', č. , p. *druh* 'draugs, biedrs', č. *druhý* 'otrs, cits', p. *drugi* 'otrais', ssk. *draugr* 'spoks', sav. *gitrog*, v. *Trug* 'krāpšana, viltus', si. *drúhvan-* 'naidīgs', *druh-* 'naidīga dēmoniska būtne, nezvērs', *dvhārati* 'liec, bojā; liek krist', ave. *druxš* 'drugs — dēmoniska būtne, ļaunuma iemiesojums', *družaiti* 'melo, pievil', senpersu *drauga-* 'melīgs'. Pamatā ide. **dhreugh-* 'būt citam, otram', atv. **dhrougho-s* 'cits, otrs cilvēks', no kā divējāds nozīmes pārnesums: 1) 'draugs', 2) 'naidnieks, ļaunuma iemiesojums' (Ivanovs). Par līdzīgām pretējām nozīmēm sal. lat. *hostis* 'svešinieks' → 'ienaidnieks' un *hospes* 'svešinieks' → 'viesis, viesu saimnieks', v. *Gast*, kr. *гость* 'viesis'.

Ar nozīmes polarizāciju izskaidrojams arī citu atvasinājumu semantiskais pretstats — 'būt draudzīgam, draudzēties' un 'kaitēt, krāpt, melot'.

Baltu un slāvu valodās pārstāvēts pirmais nozīmju komplekss. Ide. **dhroughos* > b. **draugas* > la. *draugs*. Vārda *draugs* senākā nozīme 'cits, svešs; cits cilvēks' saglabājusies folklorā: «Puķīt, mana līgaviņa, Drauga vīra (var.: Cita vīra) rociņā» (LD 15864, 4 var.), «Kājām, tautas, nenāciet, Drauga (var.: Otra vīra) zirga neņemiet» (D 15690), «Zaļa priede, zaļa egle, Caune grauza virsuklit(i); Dzīvs tēviņš, māmuliņ(a), Draugs bērniņ(u) maldināj(a)» (Palcm 217).

Apv. «drauga bērns» — pabērns, cita bērns: «drauga bērns ir uotra bērns» (M-E I 492). 19. gs. sākumā Ziemeļvidzemē «drauga bērns» bija katrs bērns, kas nepiederēja pie ģimenes (Wel 32). «Drauga saime» — svešu kalpu saime, ne pašu bērni (St II 665).

Senākajos tekstos (arī Livonijas hronikā, kur *draugs* minēts XVI nod. 4. paragrāfā, runājot par 1212. g.) *draugs* ir 'kara biedrs, līdzgaitnieks, karavīru vienības (kara draudzes) loceklis'. No šīs nozīmes laikam izveidojusies vārda *draugs* mūsdienu nozīme.

Atv. *draudze* sākotnēji '(svešu, citu) bars, pulciņš, pūlis'; sal. folklorā: «vilku draudze» (LD 20996), «zosu draudze (var.: bars, pulks)» (LD 17605), «irbju draudze» (LD 17605, 1). Attiecinājumā uz cilvēkiem: «Šķiraties, brāļu draudze, Laidiet mūsu tautiņās» (LD 17605, 3). No šāda vārda lietojuma izveidojies apzīmējums «kara draudze» karotāju vienības nosaukšanai un arī *draudze* kā administratīva un baznīcas organizatoriska vienība.

Atvasinājumam *draudzība* 1585. g. katehismā atbilst v. *Ver-sammlung* 'sapulce, sanāksme', bet turpmākajos tekstos dominē noz. 'draudzīgas attiecības' (v. *Freundschaft*, Manc I 65; paralēli arī v. *Gemeinschaft*, *Gesellschaft*, Lj 55).

Pēc citiem uzskatiem vārda *draugs* pamatā ir ide. **dher-* 'turēt, saturēt, balstīt' (Pokornijs, Mažulis) vai **dhreu-* 'stiprs', no kā kr. *дѣрево* 'koks' (Trubačovs). V. Mažulis uzskata, ka bijis b-sl. **dreug-* 'izturēt', no kā **draugas* 'tāds, kas tur, iztur' → 'tāds, kas ar mani kopā tur, iztur' → prūšu valodā 'tāds, kas ar mani kopā veic, iztur' → 'kopējs', bet austrumbaltu valodās subst. 'draudzīgs cilvēks'.

B II 365, B I 6 179, Buck 1344, E III₁ 565, EF 1 109, 2 102, K I 794, Mažiulis I 222, M-E I 492, MM II 79 un 118, Pok 254 un 276, Štang 3 19, Švābe 4 182, T 59, Vr 84, Гам-Ив 3 418 un 755, ЕСУМ II 133, Ив 7 69, То I 369, — Б-сл иссл 1980 8, Тр 3 172, Ф I 543, Ц 137, ЭСБМ III 153, ЭСРЯ I₅ 196, ЭССЯ V 131

drausmas [drāusmas], vsk. *drausma*; lš. *drausmē* 'disciplīna; aizliegums, brīdinājums'. Atv. no *draudēt* pamatverba *draust* 'draudēt' (sk. *draudēt*) tā sākotnējā nozīmē 'likt drebēt, tricēt'. Tātad vārda *drausmas* senākā noz. 'tas, kas liek drebēt, tricēt'. 18. gs. *drausma* arī 'draudi, piedraudējums' (St I 46).

EF 2 102, M-E I 492

draust 'draudēt' — sk. *draudēt*.

drauzāt 'plosīt' — sk. *drūzma*.

drava; lš. *drevē*, apv. *drevā*, *drevē*, *dravē* 'dobums kokā; priede ar dobumiem (bitēm); resna priede, no kuras var izgatavot bišu stropus', pr. *drawine* 'bišu koks'. Pamatā ide. **der-* 'plēst, raut, šķelt' (no kā arī *dīrāt*, sk.) atv. **dreu-*: **drou-*, no kā b. **drevā-*, **dravā-* > lš. *drevā*, la. *drava*. Tās pašas cilmes ir kr. , ukr. *дѣрево* (ssl. *дрѣво* < psl. **dervo*), bkr. *дрѣпава*, bulg. *дрѣво*, č. *dřevo*, p. *drzewo* 'koks', si. *dāru* 'koka gabals, šķila, koka priekšmets', gr. *dóry* 'koksne, koka stumbrs, šķēps'. Saknes noz. 'plēst' saistās ar jēdzienu 'koks' divējādi: 1) no 'plaisa, dobums' (sal. apv. *drāva* 'bišu koka (kluča) tukšais vidus')